

MEDDDELELSER

Høringer: Forsvarsloven - Straffelovrådets betænkning om terrorisme - Retsplejeloven m.v. (Styrkelse af indsats mod terrorisme) - Udleveringsloven - Udvidet adgang til visuminformationssystemet VIS med henblik på terrorbekæmpelse

18. Forsvarere, der har problemer med politiet eller andre
- Interessekonflikt - God advokatskik

LANDSFORENINGEN AF BESKIKKEDE ADVOKATER

Forsvarsministeriet
Holmens Kanal 42
1060 Kbh. K

Amagertorv 21
23. marts 2006

Vedr.: J.nr. 4.kt.04-2011-11(12). Udkast til forslag til lov om ændring af forsvarsloven.

Med e-mail af 16. ds. har Forsvarsministeriet anmodet om en udtalelse om ovennævnte lovudkast senest den 24. marts d.å.

Materialet har været forelagt foreningens bestyrelse, der finder anledning til at dele ministeriets beklagelse af den uacceptabelt korte høringsfrist.

Bestyrelsen henviser til sit samtidige svar til Justitsministeriet pkt. 2.1 og in fine.

På bestyrelsens vegne
Elsebeth Rasmussen

Justitsministeriet
Lovafdelingen
Strafferetskontoret

Amagertorv 21
24. marts 2006

Vedr.: Sagsnr. 2005-793-0026. Straffelovrådets betænkning om det strafferetlige værn mod terrorisme.

Med skrivelse af 1. marts d.å. har justitsministeriet udsendt ovennævnte fortryk på 126 sider af ovennævnte betænkning og anmodet om svar inden den 24. marts d.å.

Materialet har været forelagt bestyrelsen, der bemærker følgende.

I 2002 vedtog Folketinget den såkaldte anti-terrorpakke i ekspresfart under overdreven påberåbelse af situationens nødvendighed og påståede internationale forpligtelser. Der er vist almindelig enighed om, dels at anvendelsesområdet gik langt ud over, hvad ønsket om bekæmpelse af terrorisme tilsiger, og dels at den vedtagne lov ligeledes gik ud over, hvad Danmark havde forpligtet sig til internationalt.

Bestyrelsen har noteret sig professor Vagn Greves mindretalsudtalelse i betænkningen fra side 28. Docent Jørn Vestergaard har omtrent samtidig i Tidsskrift for Kriminalret gennemgået og kritiseret de i 2002 vedtagne bestemmelser.

Bestyrelsen skal henstille, at Straffelovrådet får mulighed for igen at behandle spørgsmålet om nødvendigheden af og den nærmere formulering af terrorbestemmelserne i lyset af de erfaringer, der er gjort i mellemtiden, altså med et bredere og friere kommissorium. Lovændringen kan vist godt vente indtil da.

Såfremt lovforslag ønskes fremsat allerede nu, skal bestyrelsen henstille, at der indføres en tidsbegrænsning, således at lovgiver forpligtes til at tage reglerne op til revision inden for en kort årrække.

På bestyrelsens vegne
Elsebeth Rasmussen

Justitsministeriet
Lovafdelingen
Strafferetskontoret

Amagertorv 21
23. marts 2006

Vedr.: Sagsnr. 2005-730-0246. Høring om udkast til forslag til lov om ændring af retsplejeloven, lov om forbud mod tv-overvågning m.v. og lov om luftfart. (Styrkelse af indsatsen for at bekæmpe terrorisme m.v.).

Med skrivelse af 1. marts d.å. har Justitsministeriet fremsendt ovennævnte udkast og anmodet om en udtalelse inden den 24. marts.

1. Indledning

Materialet har været forelagt bestyrelsen, der bemærker, at det lovforberedende arbejde i forbindelse med denne høring, hvor fristen er sat meget kort, giver anledning til alvorlige betænkeligheder med hensyn til lovkvaliteten i Justitsministeriet.

Grundlaget for lovudkastet er en "tværministeriel arbejdsgruppes" rapport af 3. november 2005. Det vil sige embedsmænd fra diverse ministerier samt Politiets og Forsvarets Efterretningstjenester. En del af de indhentede oplysninger har været hemmelige. Drøftelserne er mundet ud i en række anbefalinger opstillet i punkter. Disse anbefalinger har ikke været igennem en normal høringsprocedure, og de er ikke blevet forelagt de lovforberedende, alsidigt sammensatte råd, der normalt forbereder lovændringer inden for strafferetsplejen.

Til gengæld har anbefalingerne været genstand for en noget ustruktureret debat for alle, der gerne vil i rampelyset hurtigst muligt, herunder politikere og diverse universitetsfolk som enkeltpersoner.

Grundlæggende er der naturligvis ingen, der ønsker at holde hånden over terrorister, men det er, som om arbejdsgruppen og Justitsministeriet savner enhver forståelse for, at det endelige mål for terrorister ikke er selve terrorhandlingen og den opmærksomhed, den skaber. Det ultimative mål er at få myndighederne til at overreagere, således at man kan hverve yderligere tilhængere med henblik på at destabilisere samfundet.

En måde, hvorpå myndighederne kan overreagere, er at benytte terrortruslen til at få indført bestemmelser, der, uden at det drejer sig om terrorbekæmpelse, fører til mindre kontrol med myndighedernes magtbeføjelser, flere indgreb i privatlivssfæren og en svækkelse af borgernes beskyttelse mod uretmæssige indgreb.

Sådanne tiltag fører ikke nødvendigvis til en bedre beskyttelse mod terrorisme, men kan betyde en alvorlig svækkelse af de fundamentale rettigheder og friheder, som er grundlag for demokratiet og en retsstat.

Det er efterretningstjenestens natur at arbejde i al hemmelighed og uden generende kontrol. Der er derfor en afgørende betænkelighed knyttet til regeringens planer om at udvide efterretningstjenestens arbejdsområde til også at omfatte indsamling af oplysninger om andet end terrorbekæmpelse, samtidig med at man giver øgede beføjelser til dels at indsamle oplysninger om enkeltpersoner, dels til at myndighederne indbyrdes kan udveksle oplysninger om enkeltpersoner.

Det fremgår ikke med tilstrækkelig tydelighed, hvorfor sædvanlige kontrolmekanismer skal svækkes, og hvilke kontrolmekanismer, der sættes i stedet. Der er ikke påvist en sådan forbindelse mellem terror og organiseret kriminalitet her i landet, hverken med hensyn til personsammenfald eller modus operandi, at der er behov for at samle den overordnede vidensindsamling og efterforskning hos et hemmeligt politi.

2. Bemærkninger til de enkelte punkter i lovudkastet

2.1 Udveksling af oplysninger

Den foreslåede § 110 a, stk. 1, må ses i sammenhæng med forslaget til lov om ændring af forsvarslovens § 13, stk. 4, hvorefter også FE skal sættes i stand til at videregive oplysninger til PET i videre omfang, end hvad der følger af forvaltningsloven.

I lovforslaget om forsvarsloven er den foreslåede bemyndigelse ikke alene knyttet til bekæmpelse af terror og spredning af masseødelæggelsesvåben, men retter sig efter bemærkningerne også mod anden grænseoverskridende kriminalitet. Dette begreb er ikke nærmere defineret og kunne således i princippet omfatte brugstyveri af en cykel i Kruså, der føres over grænsen til Tyskland.

I nærværende lovudkast om ændring af retsplejeloven er der ikke efter bemærkningerne sat anden begrænsning, end at videregivelsen kan have betydning for en af efterretningstjenestens opgaver. Der er næsten ingen grænse for, hvad der kan have betydning for en efterretningstjeneste. Bestemmelserne vil give mulighed for at udveksle oplysninger ikke alene om sigtede eller mistænkte personer, men også oplysninger om almindelige ikke-kriminelle borgere, hvis vej tilfældigt på et eller andet tidspunkt har krydset en person, der er i myndighedernes søgelys. Oplysninger om de pågældende kan være interessante som led i opbygning af en dækkende profil af den mistænkte.

Den foreslåede **§ 110 a, stk. 2**, vil give PET mulighed for, i videre omfang end forvaltningsloven tillader, at indhente oplysninger fra andre forvaltningsmyndigheder, hvis oplysningerne har betydning for tjenestens opgaver vedrørende forebyggelse af straffelovens kapitel 12 og 13. Ikke alle straffebestemmelser i de to kapitler drejer sig om terror. Den afgørende betænkelighed ligger imidlertid i, at der ikke vil være den fornødne kontrol med, at en afdeling af politiet, der arbejder hemmeligt, ikke ad denne vej skaffer sig oplysninger, der måske kunne være nyttige i andre situationer eller til varetagelse af andre - lovlige - funktioner, men blot ikke er af betydning for udførelse af den pålagte opgave.

Det er efter bemærkningerne til lovforslaget PET selv, der skal vurdere, om betingelsen i § 110, stk. 2, er opfyldt. Det er også overladt til PET at afstikke rammerne for informationssøgningen, som kan omfatte ikke blot søgning på enkeltpersoner, men også at forvaltningsmyndigheden skal navngive alle de personer, der f.eks. har rettet henvendelse til forvaltningsmyndigheden.

Eksempelvis ville det give mulighed for uden at skulle indhente dommerkendelse at kræve oplyst, hvem der inden for en given periode har rettet henvendelse til et socialkontor, og således at PET selv skal afgøre, om oplysningerne skal opbevares, uden at der på nuværende tidspunkt er fastsat nye retningslinier for den myndighed, der skal føre tilsyn bl.a. med PET's registreringer og videregivelse af oplysninger.

Bestyrelsen kan således ikke anbefale den foreslåede § 110 a.

2.2 Udvidede aflytningsmuligheder, indskrænkning af underretningspligten samt udvidede muligheder for masteoplysninger

I § 783, stk. 2, skal der være mulighed for at opnå kendelse på aflytning af en person, snarere end en telefon, såfremt efterforskningen angår overtrædelse af straffelovens kapitel 12 og 13. Allerede nu er der efter princippet om *periculum in mora* mulighed for at foretage aflytninger uden forud indhentet dommerkendelse. Forskellen ligger i, at politiet nu får mulighed for uden dommerkendelse at aflytte en fremmed telefon i en længere periode, hvis man mener, at den mistænkte, på hvem man har opnået kendelse, benytter telefonen, måske en enkelt gang.

Der skal ved den almindelige frists udløb gives underretning til retten, der så giver underretning til den særlige tys-tys advokat. Denne, der er særligt udvalgt, fordi det drejer sig om efterforskning af sager om overtrædelse af straffelovens kapitel 12 og 13, skal så selv tage initiativet, hvis der ønskes en kendelse om indgrebs lovlighed.

Der er efter foreningens opfattelse tale om afsvækkelse af domstolskontrollen, derved at det er overladt til den særligt udvalgte skare af tys-tys advokater, om lovligheden skal prøves. Der ligger heller ikke den store retsgaranti i, at man blot skal indberette et eventuelt ulovligt indgreb til Justitsministeriet.

Bestyrelsen foreslår de almindelige regler om *periculum in mora* opretholdt. Herved får man en hurtigere og mere sikker domstolsprøvelse af indgreb, der kan gå ud over ikke mistænkte personer.

Lovudkastet foreslår i § 788, stk. 4, en udvidelse af adgangen til at undlade underretning om indgreb i meddelelshemmeligheden. Den foreslåede tilføjelse vil vende rundt på hovedregel og undtagelse, idet det fremover kan risikere at blive undtagelsen, at der gives underretning.

Bestyrelsen kan ikke anbefale den foreslåede ændring.

I lovudkastet foreslås der i § 791 a indført adgang til at foretage teleobservationer. Strafferammen er sat ved fængsel i 1 år og 6 måneder, hvilket for det første omfatter hovedparten af straffebestemmelserne i straffeloven, og for det andet viser, at lovudkastet ikke alene har med terrorbekæmpelse at gøre, men er udtryk for en generel stramning til støtte for politiets efterforskningsmetoder. Det kræver en særlig begrundelse at give myndighederne et redskab, hvormed man kan overvåge, hvor borgerne har opholdt sig på bestemte tidspunkter.

Bestyrelsen kan ikke anbefale den foreslåede udvidelse af adgangen til at indhente såkaldte "masteoplysninger".

2.3 Forstyrrelse af radio- og telekommunikation

I lovudkastets § 791 c foreslås en hjemmel til såkaldt "jamming" - forstyrrelse af radio- og telekommunikation i et bestemt område.

I debatten om den "tværministerielle arbejdsgruppes" anbefalinger har det været fremme, at en sådan jamming ikke skulle være teknisk mulig. På den anden side har arbejdsgruppen jo haft adgang til oplysninger, som man ikke har ønsket at offentliggøre.

Umiddelbart forbinder man det foreslåede med begrebet "støjsendere", som igen mest forbindes med udemokratiske regimer. Man skal mærke sig, at det foreslåede ikke alene skal benyttes til forebyggelse af terrorhandlingen, men også anden alvorlig kriminalitet, der kan straffes med fængsel i 6 år eller derover.

Bemærkningerne i lovudkastet forholder sig ikke til, om det foreslåede er teknisk muligt, om de økonomiske konsekvenser, og om den foreslåede "jamming" evt. kan påvirke anden lovlig og eventuel livsvigtig kommunikation.

Bestyrelsen kan på dette grundlag ikke anbefale det foreslåede.

2.4 Tv-overvågning

Også lovudkastets forslag, hvorefter politiet kan henstille, at offentlige eller private myndigheder foretager tv-overvågning - og med kvalitetskrav til optagelserne og opbevaring heraf - er udtryk for en form for nytænkning, som man kan opfatte som en "privatisering af efterforskningen". Med det foreslåede kan den private blive pålagt overvågning langt ud over det, som var det generelle formål med den ønskede overvågning.

Bestyrelsen kan ikke anbefale det foreslåede.

2.5 Passagerlister

Endelig er der indhentelse af passageroplysninger. Allerede efter gældende regler kan myndighederne hos luftfartselskaberne indhente oplysninger om bestemte personers rejser og flybilletter.

Hvis PET herudover skal have adgang til passagerlister eller ligefrem direkte adgang til luftfartsselskabernes bookingsystem, kan man følge også almindelige - ikke mistænkte - personers rejseaktivitet, hvilket må give anledning til alvorlige betænkeligheder.

Mindre må kunne gøre det, således at man pålagde selskaberne at opbevare oplysningerne i 1 år, men således at mere generelle oplysninger og forvarsel om, at bestemte personer havde eller var i færd med at bestille billetter, kun kunne begæres udleveret i henhold til en dommerkendelse om edition.

Bestyrelsen besvarer samtidig hermed Forsvarsministeriets høring om forslag til lov om ændring af forsvarsloven, der er udsendt med yderst kort varsel, ved at henvise til det ovenfor under pkt. 2.1 anførte. De øvrige foreslåede ændringer af forsvarsloven har bestyrelsen på grund af den korte tidsfrist ikke været i stand til at behandle.

På bestyrelsens vegne
Elsebeth Rasmussen

Justitsministeriet
Lovafdelingen
Strafferetskontoret

Amagertorv 21
23. marts 2006

Vedr.: Sagsnr. 2005-793-0026. Udkast til lov om ændring af udleveringsloven.

Med skrivelse af 1. marts d.å. har Justitsministeriet anmodet om en udtalelse om ovennævnte lovudkast.

Materialet har været forelagt bestyrelsen, der bemærker, at foreningen har udtalt sig om tidligere såkaldte terrorpakker i høringssvar af 21. november 2001 og 26. september 2003, hvor der er udtrykt betænkeligheder ved at forringe retsbeskyttelsen mod at blive udleveret for en politisk forbrydelse. Særligt har foreningen advaret mod, at der foretages små, men ikke uvæsentlige skridt til at forringe retsbeskyttelsen yderligere.

Selv om lovudkastet indeholder en § 5, stk. 4, om at nægte udlevering i særlige situationer, er der samtidig tale om et fravalg af muligheden for at gøre sådanne forbehold gældende i andre situationer.

Set i dette lys har foreningen betænkeligheder ved det foreslåede, som altså giver videre muligheder for at udlevere danske statsborgere til retsforfølgning i udlandet for politiske forbrydelser.

På bestyrelsens vegne
Elsebeth Rasmussen

Justitsministeriet
Civil- og Politiafdelingen
Det Internationale Kontor

Amagertorv 21
23. marts 2006

Vedr.: Sagsnr. 2005-3001/21-0016. Forslag fra Kommissionen til Rådets afgørelse om adgang til søgning i visuminformationssystemet (VIS) for de myndigheder i medlemsstaterne, der har ansvaret for den indre sikkerhed, og for Euro-pol med henblik på forebyggelse, afsløring og efterforskning af terrorhandlinger og andre alvorlige strafbare handlinger (KOM (2005)600).

Med skrivelser af 9. februar og 2. marts d.å. har Justitsministeriet anmodet om en udtalelse om ovennævnte.

Materialet har været forelagt bestyrelsen, der bemærker, at det foreslåede betyder videregivelse af oplysninger fra privatsfæren, der går ud over de hensyn, der er reguleret ved forvaltningsloven og persondataloven.

Der er ikke fornøden dokumentation for, at indgrebet ud fra en proportionalitetsafvejning er nødvendigt til forebyggelse af de pågældende handlinger.

Bestyrelsen kan således ikke anbefale det foreslåede.

På bestyrelsens vegne
Elsebeth Rasmussen

Landsforeningens Meddelelse 18/2006

Forsvarere, der har problemer med politiet eller andre - Interessekonflikt - God advokatskik

Af Elsebeth Rasmussen

Retsplejelovens § 31, § 126, § 336 c, § 729 a, § 734, § 741 og § 746
Straffelovens § 152, § 155, § 267, § 269

Den Europæiske Menneskerettighedskonventions art. 6 og art. 10.

*Ligestilling mellem anklager og forsvarer er et tilstræbt mål i straffeprocessen. Der er en lang række undtagelser, og der kommer med tiden flere og flere. Som det er nu, kan anklagemyndigheden, hvis den mener, at forsvareren har handlet i strid med gældende ret, vælge direkte at rejse **tiltale** for overtrædelse af f.eks. straffeloven. Den kan vælge at indgive begæring om rejsning af **disciplinærsag**, der behandles af Advokatnævnet, eller vælge at indbringe sagen for **retten med anmodning om, at det påtales** over for forsvareren, at denne har handlet i strid med advokatpligterne. Anklagemyndigheden kan også efter nærmere overvejelse **undlade at foretage sig noget**, hvilket naturligtvis ikke forhindrer den enkelte politimand i at forfølge sagen som civil søgsmål, hvis han f.eks. føler sig krænket af advokatens spidse pen.*

*Der har tidligere været bragt en artikel i Lf.Medd. 105/1996 alene om forholdet til politiet. Nærværende artikel dækker perioden herefter frem til foråret 2006, men med en bredere emnekreds. I begrænset omfang er f.eks. medtaget praksis vedr. bl.a. bistandsadvokater til belysning af emnet **interessekonflikt**.*

1. Indledning

Materialet er i lighed med tidligere først og fremmest indsamlet af forfatteren selv, dels i forbindelse med rådgivning til kolleger i Landsforeningen af Beskikkede Advokater, dels indsamling af andet materiale. Nogle af afgørelserne har givet anledning til presseomtale og har været trykt i Ugeskriftet. Andre af afgørelserne har været bragt i Landsforeningens Meddelelser. Enkelte har af forskellige grunde ikke været offentliggjort tidligere.

Det gælder i lighed med den tidligere artikel, at der ikke haves fuldt overblik over Advokatnævnets praksis. Den seneste årgang af Advokaten, hvor der mere udførligt er gengivet kendelser, ligger tilbage i 1996. Nævnspraksis er nu lagt på nettet under Advokatsamfundets hjemmeside, men kun i form af artikler, hvor sekretariatet har omtalt enkeltstående afgørelser eller udvalgte kendelser i et mere systematisk register, men hvor kendelserne er refereret så kortfattet, at man undertiden må gætte sig til, hvem der har foranlediget klagen.

Nævnets sekretariat passer godt på grundmaterialet, henset til sagernes personfølsomme karakter. I 1996 konstaterede jeg, at det ikke som udenforstående var muligt selv at få lov til at lede relevante sager frem.

Jeg har i et vist omfang prøvet at støve Advokatbladets referater af kendelser igennem, men lover ikke, at udvalget i artiklen er komplet.

2. Retspraksis i straffesager

2.1 U 1997.1325 Ø (Færøsagen)

Forsvarer R kunne ikke straffes efter straffelovens § 155 for overlevering af sagsakter til tiltalt. Hans klient, der selv var advokat, havde uden kontrol haft fri adgang til sagsakterne, hvilket var i strid med retsplejelovent for Færøerne § 745, stk. 1, 3. pkt. Når hensås til, at ordningen var etableret på baggrund af de praktiske vanskeligheder med hensyn til kommunikationen mellem R fra København og hans klient, og til, at R havde føje til at regne med, at materialet ikke ville komme uvedkommende i hænde eller i øvrigt blive misbrugt, fandtes overtrædelsen ikke at være af en sådan grovhed, at den kunne henføres under straffelovens § 155.

R blev tillige frifundet for i forbindelse med en klage over politiet at have videregivet til sin klient og nyhedsmedierne nogle instruktionsrapporter, som politiet havde udarbejdet til brug for nogle tidligere foretagne ransagninger.

2.2 U 1998.1367 H - også refereret i Lf.Medd. 80/1998 (Advokaten og bogen om sædelighedssagen)

Advokat A havde været forsvarer i en meget omtalt sædelighedssag og udgav i juni 1995 på eget forlag en bog, i hvilken han i strid med et af landsretten afsagt referatforbud gengav vidneforklaringer. Han blev dømt for overtrædelse af RPL § 31, stk. 3. Landsretten skærpede bøden fra 3.000 kr. til kr. 5.000 under hensyn til forholdets karakter, og til at A tidligere var straffet for overtrædelse af straffelovens § 152, stk. 1. Advokaten ankede på ny og Højesteret forhøjede bøden til 25.000 kr., da det var en skærpende omstændighed, at gengivelse af retsbogsudskrifterne var muliggjort af A's hverv som forsvarer.¹⁾

2.3 Utrykt dom. Retten i G... S 125/2004, 5/7 2004 (Forsvareren og videoafhøringen)

Advokat A var tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 152, stk. 1, jfr. retsplejelovent § 129, ved uberettiget i januar 2003 under et møde at have videregivet fortrolige oplysninger til B, idet advokaten lod B deltage i B's søn S's gennemsyn af afhøringsrapporter, dagbogsnotater og en videoafhøring af S's søn i en sædelighedssag, hvor S var sigtet for forhold over for sønnen.

Anklagemyndigheden påstod fængselsstraf. A, der var ustraffet, nægtede sig skyldig, men bestred ikke, at der havde været afholdt et møde som beskrevet. Der kunne imidlertid højst være tale om overtrædelse af disciplinære bestemmelser. Subsidiært påstod han bødestraf.

Det fremgik bl.a. af A's forklaring, at S havde bedt om at have faderen til stede ved mødet, hvor man drøftede udarbejdelse af spørgsmål til en genafhøring på video. Kort tid efter blev sigtelsen mod S frafaldet, hvorfor genafhøringen ikke blev foretaget. A havde ikke tænkt på den mulighed, at B måske senere skulle afhøres som vidne i sagen.

B forklarede som vidne i sagen mod A bl.a., at sønnen S havde et betydeligt behov for at drøfte sagen, da han følte sig groft krænket af sigtelsen, der var affødt af en tvist om samvær. Han brugte ikke de oplysninger, han kom i besiddelse af under mødet hos advokaten eller andetsteds fra under sagen, hverken mod barnets mor eller under drøftelserne om samværet. Han havde fortalt barnets mor, at han havde set videoen hos advokaten.

S forklarede bl.a., at han og B så videoen og afhøringsrapporterne og også de dagbogsudskrifter, der forelå fra barnets mor. Han følte sig meget krænket over beskyldningerne. Senere fortalte han barnets mor, at hans far også havde set rapporterne og videoen ved mødet hos advokaten. Han havde løbende drøftet problemerne med sin far. Sagen gav anledning til, at der var et stop i samværet med barnet i 4 måneder.

Barnets mor forklarede bl.a., at B på et tidspunkt havde ringet for at få gang i samværet. Under samtalen havde B sagt, at han havde set videoen. Hun mente ikke, at sigtelsen på det tidspunkt var frafaldet, men hun var ikke sikker på tidsrækkefølgen.

Retten bemærkede bl.a.:

"To voterende bemærker herom, at afholdelsen af et møde, hvor vitalt bevismateriale skal drøftes med den beskikkede forsvarers klient, ikke bør ske under deltagelse af uvedkommende personer. Det er disse voterendes opfattelse, at klientens far i denne sammenhæng - også henset til sigtelsens karakter og faderens fremtidige rolle i sagen - må betragtes som en uvedkommende person. Det er videre disse voterendes opfattelse, at tiltalte må have indset det som en sandsynlig følge af oplysninger over for klientens far, at denne herefter ville være informeret om forhold, som han senere skulle afgive forklaring om som vidne, og desuden komme i besiddelse af oplysninger af fortrolig og personfølsom karakter vedrørende andre personer end den under sagen sigtede, som var tiltaltes klient. Under disse omstændigheder finder disse voterende, at tiltalte har gjort sig skyldig i strafbart forhold som beskrevet i anklageskriftet.

En voterende er vedrørende det faktiske hændelsesforløb enig med flertallet i dettes votum. Denne voterende mener imidlertid ikke, at det kan tilregnes tiltalte som en forsætlig overtrædelse af straffelovens § 152, stk. 1, at oplysningerne er blevet videregivet til klientens far, hvorfor denne voterende vil frifinde tiltalte.

Der afsiges dom efter stemmeflertallet.

Straffen fastsættes herefter efter straffelovens § 152, stk. 1, jf. retsplejelovens § 129, til 20 dagbøder á 500 kr., for hvilke forvandlingsstraffen er fastsat nedenfor."

- oo0oo -

Sagen blev ikke anket, trods de noget vidtgående præmisser hos rettens flertal. Mens parterne ventede på rettens votering, var der mellem dem enighed om, at der formentlig aldrig var blevet nogen sag ud af det, hvis S havde været sigtet i en færdselssag.

Redaktøren tilføjer, at det ikke er ualmindeligt, at klienter, hvis de er unge, beder om, at en af forældrene overværer samtalen hos advokaten, eller, hvis de er voksne, har en ægtefælle eller samlever med. Man bør, inden man giver tilladelse hertil, sikre sig, at de pågældende ikke er eller kan blive vidner i sagen. De bør også forblive i venteværelset, hvis der er så nære relationer med en ægte eller påstået forurettet som i nærværende sag, eller hvis de kan tænkes at rette henvendelse til eventuelle vidner i sagen.

Advokat A er i øvrigt fortsat beneficeret advokat.

2.4 U 2005.1106 Ø (Retsmøde for lukkede døre)

Forsvarer F blev beskikket for N, der blev sigtet og varetægtsfængslet for lukkede døre i en større narkotikasag. Efter retsmødet telefonerede F efter klientens anmodning til N's ven A og oplyste, at N's fødselsdagsfest var aflyst. Da det fandtes at have stået F klart, at oplysningen til A var egnet til at afsløre, at N var blevet varetægtsfængslet, blev F fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 152 og idømt 20 dagbøder.²⁾

F var ikke tiltalt for, at han også havde underrettet N's mor om fængslingen.

F er stadig beneficeret advokat.

2.5 U 2005.2674 Ø (Stud.jur.en og afskrift af rapporter)

Forsvarer H ansvarlig for, at en hos ham ansat stud.jur. S havde handlet i strid med nugældende RPL § 729 a, stk. 3 (tidligere § 745) ved i brev til klient at afskrive indholdet af politirapport.

Landsretten lagde imidlertid til grund, at H under telefonsamtalen med S ikke havde instrueret ham om at sende afskriften til klienten, eller at det efter samtalens indhold

måtte stå H klart, at S ville gøre det. Derfor ikke forsæt til overtrædelse af straffelovens § 155. Byretten havde frifundet med andre præmisser.

3. Disciplinærsager samt sager om interessekonflikt

3.1 Sager om interessekonflikt, se nedenfor 3.2 om øvrige sager

I 2005 trådte der nye advokatetiske regler i kraft vedrørende interessekonflikt, ydelser og vederlag. Med hensyn til orientering om vederlag er der enighed om, at det pålægger forsvareren nye pligter. Der er også enighed om, at det ikke med hensyn til interessekonflikt har været hensigten at gå videre, end den eksisterende retspraksis tilsiger. De nedennævnte kendelser, dels retsafgørelser, dels nævnskendelser, skulle derfor stadig være god latin. Men man skal være opmærksom på, at spørgsmål som habilitet og interessekonflikt fremover vil være genstand for større opmærksomhed.

3.1.1 Lf.Medd. 68/1996 V³⁾ (Interessekonflikt - 2 forsvarere fra samme kontor)

Advokat A protesterede mod, at advokat B blev beskikket for en sigtet, idet han fandt det forkert, henset til de meget forskellige forklaringer, at B kom ind i sagen, når C, der var i advokatinteressentskab med B, allerede var beskikket i sagen.

Byretten fandt intet til hinder for beskikkelse af B. Landsretten stadfæstede med følgende bemærkninger:

"Landsretten tiltræder, at beskikkelse af en anden forsvarer for sigtede, end den sigtede selv har ønsket, kræver, at opretholdelse af beskikkelsen vil stride mod afgørende retsplejemæssige hensyn. Da sådanne hensyn ikke findes krænket ved den skete beskikkelse bestemmes

Den påkærede kendelse stadfæstes."

3.1.2 Lf.Medd. 90/1996 V⁴⁾ (Interessekonflikt - 2 forsvarere fra samme kontor)

To brødre A og B var sigtet og varetægtsfængslet for røveri. B bad om at få beskikket M som forsvarer. Byretten afslog, da advokat L var fra samme kontor som M. M påkærede afgørelsen til landsretten og indhentede en udtalelse fra Landsforeningen af Beskikkede Advokater⁵⁾. Foreningen henviste til sagen fra 1994 (Lf.Medd. 68/1996) ovenfor under 3.1.1.

Konklusionen lød:

"Det er derfor Landsforeningens opfattelse, at en beskikkelse af to advokater [fra samme kontor] i samme sagskompleks generelt ikke er stridende imod god advokatskik."

Det i den kantede parentes er tilføjet her af forfatteren, men fremgår af sammenhængen i foreningens udtalelse.

Landsretten udtalte:

"... De sigtede i sagen er indforstået med, at der beskikkes forsvarere for de sigtede A og B fra samme advokatkontor, og landsretten finder ikke, at der i sagens oplysninger er grundlag for at nægte B beskikkelse af den advokat, han ønsker, hvorfor bestemmes:

Advokat M kan beskikkes som forsvarer for sigtede B."

3.1.3 Lf.Medd. 96/1997⁶ (Interessekonflikt, én forsvarer for to i samme sag)

S og T var sigtet for røveri og blev varetægtsfængslet in absentia og fik beskikket advokat A. A mødte som forsvarer, da de med måneders mellemrum blev fremstillet og fængslet. Politiet gjorde ved første fristforlængelse af den senest fængslede gældende, at A ikke kunne være beskikket for begge og påberåbte sig endeligt RPL § 734, stk. 2. A fik ikke oplyst noget konkret grundlag for at antage, at der var tale om interessekonflikt, han ville naturligvis selv være opmærksom på spørgsmålet.

Dommeren tilkendegav, at han ikke på det foreliggende grundlag var indstillet på at tilbagekalde forsvarerens beskikkelse for den ene af klienterne, idet der ikke var noget konkret grundlag herfor, jfr. RPL § 734, stk. 2.

Anklageren frafaldt kendelse.

3.1.4 U 1998.1105 H⁷ (Interessekonflikt, sideskift i kontorfællesskab)

K anlagde i 1995 sag mod tre læger med påstand om, at de havde brudt deres tavshedspligt. Lægernes advokat U påstod frifindelse. K klagede nu til Advokatnævnet, fordi U's kontorfælle P i 1994 havde været forsvarer for K. Advokatnævnet fandt, at der ikke for U forelå en interessekonflikt, men at der også ved kontorfællesskaber bestod en generel risiko for diskretionsbrud, og at U burde have frasagt sig sagen for lægerne, da han blev opmærksom på, at P havde været forsvarer for K. Nævnet tildelte en irettesættelse. Højesteret fandt ikke grundlag for at tilsidesætte nævnets afgørelse, men da der var tale om et principielt og hidtil uafklaret spørgsmål, fandt Højeste-

ret ikke anledning til at pålægge U en disciplinær sanktion (Dissens med hensyn til begrundelsen).

3.1.5 U 1999.1837 H (Interessekonflikt, tidligere partnere)

Advokat B havde i 8 uger i 1992 været forsvarer for T, men derefter frasagt sig hvervet. Statsadvokaten antog advokat A under ankesagen som medhjælper i 1998. I 1988 - 1998 havde A og B været partnere. Landsretten afviste, at der var et habilitetsproblem eller krænkelse af god advokatskik.

Højesteret udtalte bl.a.:

"En advokat, der virker som anklager i en straffesag, må både opfylde forvaltningslovens habilitetsregler, jf. retsplejelovens § 97, og udvise en adfærd, der stemmer med god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126, således som dette begreb er fastlagt ved blandt andet dommen U 1998.1105 H om advokater, der virker i et kontorfællesskab. Under de foreliggende omstændigheder, herunder at advokat A's tilknytning til advokatfirmaet (...) var ophørt, da anklagemyndigheden anmodede ham om at indtræde som anklager, finder Højesteret, at advokat A ikke vil handle i strid med god advokatskik ved at virke som anklager i straffesagen mod T ..."

3.1.6 U 2001.1030 H (Interessekonflikt, sideskift)

Advokat A havde i 1994 været beskikket forsvarer i en sag om bedrageri og skyldnersvig. Efterfølgende repræsenterede A et selskab, der blev sagsøgt af et andet selskab i en erstatningssag, der havde tilknytning til A's klient. A valgte ikke at efterkomme en henstilling om at udtræde af den civile sag, men valgte i stedet at udtræde af straffesagen.

Advokatnævnet fandt, at A havde tilsidesat god advokatskik ved ikke at udtræde af erstatningssagen. Højesteret fandt ikke, at der var sådan forbindelse mellem de to sager, at A handlede i strid med god advokatskik, da han ikke udtrådte af erstatningssagen.

Der henvistes bl.a. til, at det efter sagens karakter og stilling var usandsynligt, at der skulle være oplysninger i straffesagen, som ville kunne benyttes i erstatningssagen, og at der efter det oplyste ikke i straffesagen forelå oplysninger om det selskab, der var omtvistet i erstatningssagen (Dissens).

3.1.7 Advokatnævnet 6/5 2003⁸⁾ (Interessekonflikt, mors advokat ikke bistandsadvokat for barn)

Advokat A repræsenterede moderen i en forældremyndighedssag og indgav politianmeldelse mod faderen for seksuelle overgreb mod barnet. Da barnet skulle afhøres, optrådte advokaten som bistandsadvokat for barnet.

Nævnet udtalte:

"Advokatnævnet finder, at advokat A ikke burde have været beskikket som bistandsadvokat i sagen, når han samtidig har repræsenteret den ene af parterne.

Den beskikkede bistandsadvokat skal alene varetage barnets interesser, og hvad der i det konkrete tilfælde vil være barnets interesse vides ikke på forhånd, idet barnets interesse må være, at "sandheden" kommer for dagen og ikke blot, at én af parterne bliver dømt.

Advokatnævnet finder, at advokat A herved har tilsidesat god advokatskik."

3.1.8 U 2003.1577 H (Interessekonflikt, sideskift)

Advokat A påtog sig at repræsentere en kollega B under en civil retssag, hvor en fond F krævede penge af B. Advokat A havde inden den civile sag været forsvarer for T i en sag om skyldnersvig i forbindelse med opkøb af selskaber via et investeringselskab, der var delvis ejet af fonden F. I forbindelse med straffesagen havde der været tilvejebragt oplysninger om F's forhold.

Højesteret fandt, at der var en sådan forbindelse mellem straffesagen og den civile sag, at der var risiko for, at A i forbindelse med straffesagen havde fået oplysninger, der kunne være af betydning for den civile sag. Der var ikke heroverfor sandsynliggjort, at de oplysninger, A fik under straffesagen, ikke ville kunne benyttes under den civile sag. A havde derfor tilsidesat god advokatskik ved at repræsentere B under den civile sag.

3.1.9 U 2004.2489 V (Interessekonflikt - Bistandsadvokat og forsvarer fra samme kontor)

Advokatnævnet havde tildelt advokat A en irettesættelse, fordi han, der var beskikket som bistandsadvokat i en straffesag, ikke havde gjort retten opmærksom på, at der kunne foreligge en interessekonflikt som følge af, at han og forsvareren for en af de tiltalte var fra samme advokatkontor.

Landsretten, for hvem nævnets kendelse blev indbragt, tiltrådte afgørelsen.

A var blevet beskikket inden forsvareren. Ved domsforhandlingens begyndelse havde advokaterne i rettens påhør haft en ordveksling, da det gik op for dem, at de var beskikket i samme sag. Landsretten lagde til grund, at A - uafhængigt af rettens kendskab - havde haft pligt til efter RPL § 126 at sikre sig, at retten traf afgørelse om risikoen for interessekonflikt.

Afgørelsen er medtaget til belysning også af forsvareres interessekonflikt. Man kan i øvrigt umiddelbart undre sig over, at det blandt de tilstedeværende jurister kun var bistandsadvokaten, der modtog påtale for det passerede, men det skyldes, at sagen blev rejst som følge af, at A's klient - den voldsramte - klagede over A.

Selve afgørelsen af, at man ikke kan have en bistandsadvokat og forsvarer fra samme kontor, er ikke banebrydende. Det blev fastslået ved U 1996.827 V, hvor en advokat B var beskikket både for byret og under anken for forurettede. Under anken blev advokat A fra samme kontor beskikket som forsvarer for T. Selv om denne og forurettede ønskede beskikkelserne opretholdt, fandt landsretten, jfr. princippet i RPL § 734, at en af beskikkelserne måtte tilbagekaldes, og det blev altså forsvareren, der var kommet senest ind i sagen. Afgørelsen fandtes under de foreliggende omstændigheder ikke i strid med EMRK, artikel 6.

3.2 Disciplinærsager, andet end interessekonflikt

3.2.1 Advokatnævnet 4/1 1996⁹⁾ (Politianmeldelse)

To kriminalassistenter klagede over advokat A i anledning af, at denne havde indgivet anmeldelse til politimesteren om overtrædelse af straffelovens § 147, subsidiært § 148, som følge af, at hans isolerede klient var blevet afhørt, uden at advokaten havde været til stede. Efter A's oplysninger havde hans klient oplyst, at politifolkene under en biltransport til et andet arresthus havde sagt: "Du kan lige så godt lægge kortene på bordet, så vi kan få sagen afsluttet."

Nævnet udtalte:

"Det må lægges til grund, at advokat A har opfattet situationen således, at hans isolationsfængslede klient havde været underkastet en ulovlig afhøring, og at der ikke har foreligget momenter, som umiddelbart kunne give anledning til nærmere efterprøvelse af klientens oplysninger herom. Han findes herefter at have været berettiget til at anmelde forholdet til den relevante myndighed med henblik på en nærmere undersøgelse.

Advokat A vil herefter være at frifinde for den rejste adfærdsklage."

3.2.2 Advokatnævnet 29/1 1996¹⁰⁾ (Ytringsfrihed)

En nævning klagede på vegne nævningekollegiet i en sag fra foråret 1995 over, at advokat A flere gange under domsafsigelsen udviste foragt for retten ved både verbalt og nonverbalt at tilkendegive sin holdning til nævningenes afgørelse. Desuden skulle A til pressen have udtalt, at nævningene var "rablende skøre".

A oplyste, at det var muligt, at han under nævningeformandens oplæsning af afgørelsen rystede opgivende på hovedet og fremkom med en sagte bemærkning til sin medforsvarer. Det havde ikke været forstyrrende. Han havde ikke efterfølgende udtalt sig om nævningene, men om disses afgørelse, og anførte, "at den var rablende vanvittig".

Nævnet udtalte:

"Nævnet finder ikke, således som sagen foreligger oplyst, at advokat A ved sin optræden under domsafsigelsen har tilsidesat god advokatskik. Nævnet finder det i så henseende afgørende, at nævningene under disse omstændigheder er tilstrækkeligt beskyttet af Rpl. § 151 og straffelovens regler om ærekrænkelser, og at der ikke fra retsformandens side er grebet ind over for advokat A.

Nævnet finder derimod, at advokat A ved sine udtalelser til dagspressen om nævningenes afgørelse har overskredet grænsen for en forsvarers ytringsfrihed og derved tilsidesat god advokatskik, jf. Rpl. § 126.

Som følge heraf tildeles advokat A i medfør af retsplejelovens § 147 c, stk. 1 en irettesættelse."

Se om tidligere sager forfatterens artikel i Advokaten 1985.41 ff "Forsvarerens ytringsfrihed".

3.2.3 Advokatnævnet 8/2 1996¹¹⁾ (Henvendelse til modpartens vidner efter domsforhandlingen)

Advokat A var forsvarer for en klient under anken af en spiritussag. Under ankesagen afgav en politiassistent forklaring, der indeholdt oplysninger, der af landsretten blev opfattet som udtryk for, at tiltalte havde forsøgt at bestikke politiet. Dagen efter domsforhandlingen skrev A til politiassistenten og opfordrede ham til at tilbagekalde beskyldningen og henviste i den forbindelse til straffelovens § 275, jfr. § 267. Brevet og en efterfølgende korrespondance blev af Rigsadvokaten videresendt til Advokatrådet til eventuel videre foranstaltning.

Nævnet udtalte:

"Efter advokat A's forklaring kan det lægges til grund, at han i tilslutning til retsmødet den 4/5 1994 blev gjort bekendt med, at anklageren ville indberette det passerede til politimesteren med henblik på, at der skulle ske en efterforskning vedrørende forsøg på bestikkelse. Under et møde dagen efter med klienten gav denne oplysninger om, at der havde været 1.000 kr. -sedler fremme under anholdelsen, og at klienten, ved at henvise til familieskab, havde søgt at få politiassistenten til at opgive videre tiltale. Advokat A burde have indset, at brevet af 5/4 1995 måtte opfattes som et forsøg på - gennem trussel om injuriersag og eventuel efterfølgende sag om falsk forklaring for retten - at standse den kommende efterforskning vedrørende forsøg på bestikkelse.

Under disse omstændigheder finder Advokatnævnet, at advokat A har handlet i strid med god advokatskik, jfr. rpl. § 126.

Som følge heraf tildeles advokat A i medfør af rpl. § 147 c, stk. 1, en irettesættelse."

3.2.4 Advokatnævnet 29/8 1996¹²⁾ (Den utilfredse klient)

Advokat A var under en nævningesag beskikket som forsvarer for K, der senere optrådte som klager i disciplinærsagen. K mente, at A havde undladt at varetage sine pligter, dels fordi han ikke skaffede retsbogsudskrifter til K, dels ved at undlade at oplyse om muligheden for at indbringe sagen for Den Særlige Klageret. Til støtte fremførte K en række yderligere klagepunkter om A's afhøring og procedure under nævningesagen. Det fremgik af A's indsigelser, at han havde fremsat anmodning over for politiet og retten om udlevering af retsbogsudskrifterne.

Nævnet udtalte:

"Som sagen foreligger oplyst for Advokatnævnet findes der ikke grundlag for at statuere, at advokat A ikke skulle have ført K's forsvar på fuldt betryggende måde og udført de af ham i øvrigt påhvilende forpligtelser i overensstemmelse med god advokatskik, hvorfor han vil være at frifinde for den rejste adfærdsklage."

3.2.5 Advokatnævnet 31/1 1997¹³⁾ (Forsvarlig forberedelse af sagen, fængselsbesøg)

En forvaringsdømt T klagede til Advokatnævnet over, at han i forbindelse med anke af dommen til Højesteret ikke fik besøg af den beskikkede forsvarer A og derfor først mødte ham ca. en time før retsmødet. Forsvareren idømt en bøde på 2.500 kr. for ikke at have besøgt T i arresten. Der var tale om tilsidesættelse af god advokatskik, jfr. RPL § 126. Nævnet tog ikke stilling til en påstand vedr. selve sagens udførelse for Højesteret.

3.2.6 Advokatnævnet 10/11 1998¹⁴⁾ (Ytringsfrihed)

Efter at advokat A's klient var blevet frifundet i en voldssag, udtalte advokaten over for pressen, at politirapporten med afhøring af klienten måtte være opdigtet, idet klienten ikke forstod et ord af dansk.

Nævnet udtalte:

"Nævnet lægger til grund, at citatet fra (..avisen..) ikke blot var en gengivelse af A' procedure, men en selvstændig udtalelse til avisen. På grundlag af politirapportens indhold, herunder rapportens fremstilling af den sigtedes stillingtagen til de to voldsforhold og detaljerede forklaring og tolkens medvirken ved den efterfølgende afhøring af den medsigtede, samt oplysningerne om klientens ophold i Danmark, er klientens egen forklaring - fremsat under domsforhandlingen - om manglende sprogkendskab ikke tilstrækkeligt grundlag for fremsættelse i dagspressen af beskyldninger mod (..politiassistenten..) for et alvorligt strafbart forhold. Nævnet finder endvidere, at udtalelsen - i hvert fald i et tilfælde som det foreliggende, hvor klienten var blevet frifundet - ikke var berettiget af hensyn til varetagelse af klientens tarv." Advokaten blev tildelt en irettesættelse."

Advokaten indbragte sagen for landsretten, men hævdede siden sagen.

3.2.7 Advokatnævnet 21/10 1999¹⁵⁾ (Forsvarerskifte uden om klienten)

Advokat X blev i januar 1999 beskikket for T, sigtet for bl.a. drab. Kort efter anmodede advokat Y, uden at orientere X, retten om ombeskikkelse. Da X blev bekendt hermed, anmodede han Y om en redegørelse. Y besvarede ikke henvendelsen. Senere oplyste Y på foranledning af retten, at henvendelsen om forsvarerskifte var kommet fra T's familie og venner. Nu meddelte familien, at T alligevel ville beholde X som forsvarer.

Nævnet udtalte:

"Nævnet lægger til grund, at T's familie og venner har anmodet advokat Y om at overtage forsvaret af T. Nævnet lægger endvidere til grund, at T ikke personligt har anmodet advokat Y om at overtage forsvaret af ham. Nævnet lægger endeligt til grund, at advokat Y ikke orienterede advokat X forinden eller samtidig med, at han begærede sig beskikket som forsvarer for T.

Da advokat Y burde have sikret sig, at det var T's eget ønske, at advokat Y skulle overtage forsvaret af ham, inden advokat Y rettede henvendelse til retten, ligesom advokat Y burde have orienteret advokat X om ansøgningen om fri proces, finder

nævnet, at disse undladelser har en sådan karakter, at advokat Y har tilsidesat god advokatskik.

Som følge af det anførte tildeles advokat Y i medfør af retsplejelovens § 147 c, stk. 1, en irettesættelse."

Forfatteren tilføjer, at problemet tilsyneladende er eskaleret siden 1999. Bestemte advokaters navne går igen i historierne. Visse steder er retterne opmærksomme herpå. Se nedenfor en endnu mere aktiv advokat under 3.2.11. Reglen om, at man ikke søger at opnå forsvarerskifte uden at sikre sig, at ønsket hidrører direkte fra klienten, er fastslået allerede i Henrik Steen Andersens artikel "Forsvarerskifter" i Advokaten 1985.170.

Det hedder i de advokatetiske regler pkt. 3.1.1.1: En advokat må alene påtage sig en opgave for en klient efter direkte anmodning fra klienten, fra en anden advokat på klientens vegne eller efter anmodning fra en offentlig myndighed eller fra et i øvrigt dertil kompetent organ.

3.2.8 Advokatnævnet x/4 2000¹⁶⁾ (Frister)

Gengivet fra artiklen, jfr. note 16.

I sag havde en advokat overset, at fristen for anmodning til Procesbevillingsnævnet om anketilladelse i en straffesag var 2 uger og ikke 8 uger. Anketilladelse blev afslået med henvisning til fristoverskridelsen, der ikke fandtes undskyldelig. Nævnet statuerede, at advokaten havde tilsidesat god advokatskik.

3.2.9 Advokatnævnet 3/4 2001¹⁷⁾ (Civil sag, henvendelse til modpartens vidne)

Advokat A repræsenterede under en funktionærsag ved retten funktionæren, mens advokat B repræsenterede arbejdsgiveren. Sagen drejede sig om, hvorvidt funktionæren var blevet bortvist med rette.

I advokat A's påstandsdokument tilkendegav han at ville vidneafhøre en tidligere ansat C i det sagsøgte selskab. Vidneindkaldelse fandt sted den 3. marts 2000, og ved e-mail af 4. marts 2000 meddelte advokat A advokat B, at C var vidneindkaldt. Advokat B havde forud herfor foreslået sin klient afholdelse af møde med C med henblik på at vurdere, om hun skulle indkaldes under sagen. Mødet blev afholdt den 6. marts 2000.

Advokat A's klient, som var tidligere kollega til C, oplyste ham den 9. marts 2000 om, at der var afholdt møde mellem advokat B og vidnet den 6. marts.

I Advokatnævnets kendelse anføres herefter:

"Advokatnævnet lægger til grund, at advokat B forud for mødet med vidnet C vidste, at hun, som tidligere ansat hos modparten, af advokat A var indkaldt for at afgive forklaring under domsforhandlingen.

I hvert fald under disse omstændigheder finder nævnet, at advokat B har tilsidesat god advokatskik ved ikke forud for mødets afholdelse at have underrettet advokat A om mødet.

Som følge af det anførte pålægges advokat B i medfør af retsplejelovens § 147 c, stk. 1, en irrettesættelse."

3.2.10 Advokatnævnet 20/11 2002¹⁸⁾ (Frokost med nævning)

Gengivet fra nævnets referat, jfr. note 18.

Under en længerevarende nævningesag kom det på et retsmøde frem, at nævningenes ordfører havde spist frokost sammen med advokat X, der var beskikket forsvarer for en af de tiltalte under sagen. Som konsekvens heraf udtrådte nævningeordføreren af sagen på grund af mulig inhabilitet. Advokat X bekræftede under klagesagen, som blev indbragt af Advokatrådet, det passerede og beklagede dybt. Han forklarede, at handlingen udsprang alene af tankeløshed fra hans side, og han havde på ingen måde drøftet sagen under frokosten. Nævnet fandt, at advokat X havde tilsidesat god advokatskik ved det passerede og tildelte ham en irrettesættelse.

3.2.11 Advokatnævnet 10/1 2003¹⁹⁾ (Klientfiskeri)

Gengivet ordret efter "Advokatens" referat, jfr. note 18:

Advokaterne A og B var beskikkede forsvarere for to udenlandske personer, der den 21/12 2001 blev isolationsfængslet frem til den 7/1 2002. I slutningen af december 2001 aflagde advokat X besøg hos de to fængslede personer og drøftede muligheden for, at han repræsenterede dem. Advokat X forklarede under klagesagen, at han rettede henvendelse på baggrund af anmodninger fra de pågældendes familier.

Advokatnævnet udtalte følgende: Det er nævnets opfattelse, at advokat X vidste, at de to varetægtsfængslede personer var repræsenteret af advokat. Nævnet finder, at den borger, der er fængslet og som er beskikket en forsvarer må beskyttes mod at modtage henvendelse fra andre advokater med tilbud om overtagelse af sagen. Det er på den baggrund nævnets opfattelse, at det er stridende mod god advokatskik, at advokat

X rettede henvendelse direkte til de varetægtsfængslede på baggrund af henvendelsen fra disses familie.

Nævnet tildelte advokaten en irettesættelse.

Se ovenfor en tilsvarende sag under 3.2.7.

3.2.12 Advokatnævnet 28/9 2004²⁰⁾ (Salær ud over det fra retten tillagte, rejseomkostninger)

Advokat A var beskikket forsvarer for K i en periode på nogle måneder og havde forinden fremsendt en standardskrivelse, hvoraf bl.a. fremgik:

"Det er normalt, at advokaten opkræver at a contobeløb hos klienten, hvis advokaten ikke kan blive beskikket af retten med det samme. Dette a contobeløb refunderer advokaten til klienten, når advokaten er blevet beskikket af retten. Hvis sagen foretages i en fjernere liggende ret, er det normalt, at advokaten bliver beskikket af retten på betingelse af, at advokaten frafalder retten til at få betalt rejsetid og transportomkostninger. I disse tilfælde opkræver advokaten et a contobeløb til imødegåelse af transportomkostninger og rejsetid. Disse ekstraomkostninger indgår således ikke i beskikkelsen. Hvis man vælger en lokal advokat, kan man undgå disse ekstraomkostninger."

K indbetalte 2.000 kr. til A. Da retten afsagde dom i januar 2003, blev der tillagt A et honorar på 1.550 kr. excl. moms, som skulle betales af domfældte. I september 2003 rettede advokat B på vegne K henvendelse om returnering af a contobeløbet. A afviste samme måned med henvisning til, at beløbet var opkrævet til imødegåelse af transport og rejseomkostninger.

Byretten oplyste efterfølgende:

"Retten bemærkede, at der efter fast praksis ikke udbetales godtgørelse for rejseudgifter til retsmøder til her ved retten beskikkede forsvarere, der har kontor inden for det storkøbenhavnske område. Da den beskikkede forsvarer, advokat A, ikke har anført konkrete omstændigheder, der kan føre til, at praksis fraviges i nærværende sag, kan anmodning om, at der fastsættes yderligere salær ikke imødekommes. Retten bemærkede videre, at da der er tale om en fast praksis, er det hidtil fundet overflødigt udtrykkeligt at gøre opmærksom på, at beskikkelse af forsvarere i det storkøbenhavnske område sker på betingelse af, at advokaten helt eller delvis frafalder krav om godtgørelse for rejseudgifter."

Retten oplyste efterfølgende til nævnet, at der ikke ved beskikkelse af A udtrykkeligt var taget rejseforbehold, idet advokaten havde kontor i Storkøbenhavn, men fremover

var det besluttet at anføre forbehold ved alle beskikkelser, med mindre der konkret forelå forhold, der gjorde det rimeligt at undlade dette.

Nævnet udtalte:

"Det fremgår af retsplejelovens § 741, jf. § 336 c, stk. 5, sammenholdt med stk. 3, at det kræver en udtrykkelig aftale mellem advokaten og dennes klient, hvis klienten skal betale advokatens rejseudgifter. Klientens mulighed for at afgøre, om han vil fastholde valget af en bestemt advokat foreligger først, når det er afklaret, om retten vil betinge beskikkelsen af, at advokaten frafalder krav om dækning af transportudgifter. Advokat A søgte ikke forud eller i forbindelse med beskikkelsen oplyst eller afklaret, om hans beskikkelse omfattede godtgørelse for rejseomkostninger. Den generelle forhåndsredegørelse, han sendte til K, kan endvidere ikke træde i stedet for en udtrykkelig aftale med klienten om, at denne skal godtgøre rejseomkostningerne. Advokatnævnet finder, at advokat A under disse omstændigheder har tilsidesat god advokatskik ved at have opkrævet 2.000 kr. af K i omkostninger til dækning af transport og forbrugt rejsetid. Hertil kommer, at et beløb på 2.000 kr. overstiger, hvad der efter retternes praksis tillægges en beskikket forsvarer til dækning af rejseudgifter. Advokat A skal på denne baggrund fralægge sig dette beløb. Advokat A tildeles i medfør af retsplejelovens § 147 c, stk. 1, en irettesættelse herfor. Der er herved lagt vægt på den uklarhed, der opstod ved den måde retten administrerede og oplyste om rettens anvendelse af bestemmelsen i retsplejelovens § 336 c, stk. 3."²¹

3.2.13 Advokatnævnet 12/10 2004²²⁾ (Trussel om uberettiget politianmeldelse)

Den indklagede advokat B var ikke forsvarer, men bistod en udlænding, som efter Integrationsministeriets afgørelse af august 2003 skulle udrejse straks. I brev af november 2003 til Rigspolitechefen, Afd. E (nu Udlændingeafdelingen) og det lokale politi anførte advokat B bl.a. følgende:

"Enhver embedsmand hos politiet eller hos udlændingemyndighederne, der medvirken til en sådan klart ulovlig tvangsudsendelse og adskillelse af familien, vil blive retsforfulgt. Dels gennem politianmeldelse, dels gennem civil personligt erstatnings-søgsmål."

Klienten blev udsendt senere samme måned, og Rigspolitiet klagede over B, der fandt, at der var tale om en berettiget varetagelse af klientens interesser.

Nævnet udtalte:

"Advokat B har ikke sandsynliggjort, at han har haft antagelig grund til at tro, at nogen hos politiet i den foreliggende sag har handlet eller ville handle ulovligt, herunder

i strid med Den europæiske Menneskerettighedskonvention. Når advokat B i enslydende breve af 12/11 2003 til Rigspolitechefens afdeling E og til politiet i (..H-by..) har truet med at indgive politianmeldelse og anlægge personligt erstatningssøgsmål mod enhver embedsmand hos politiet, der medvirkede til den af Integrationsministeriet besluttede tvangsudsendelse af hans klient, har advokat B derfor handlet i strid med god advokatskik."

Nævnet pålagde B en bøde på 5.000 kr. B indbragte afgørelsen for landsretten, men hævede siden sagen.

3.2.14 ØL 21. afd. B-1965-04, 17/11 2005 (Civil sag, utilbørlig henvendelse til modpartens vidne)

En advokat A rettede henvendelse til et vidne, som modparten havde varslet at ville indkalde, med A's gengivelse af sagen og et ordvalg, der kunne opfattes som skjulte trusler. Der blev ikke sendt kopi til modparten. Nævnet fastsatte en bøde på 5.000 kr. og landsretten tiltrådte afgørelsen.

3.2.15 Advokatnævnet 10/2 2006 ²³⁾ (Udeblivelse fra domsforhandling)

Advokat A udeblev fra et berammet retsmøde i en straffesag. Efterfølgende forklarede A dommeren, at hans udeblivelse skyldtes, at han ikke havde accepteret rettens beskikkelse med rejseforbehold. Advokaten undskyldte sig under nævnssagen med, at han havde givet sin klient besked om, at han ikke mødte op. Han medgav, at han burde have givet retten besked.

Nævnet udtalte:

"Nævnet må forkaste advokat A's anbringende om at have handlet til berettiget varetagelse af sin klients interesser ved som hendes beskikkede forsvarer at udeblive under domsforhandlingen i en sag, hvor forsvarerbeskikkelse er obligatorisk. Ved som sket at udeblive, endda uden forinden at give retten meddelelse herom, finder nævnet, at advokat A groft har handlet i strid med god advokatskik.

Nævnet pålagde advokaten en bøde på kr. 15.000 kr.

4. Påtale af politiet, der indbringes for retten

4.1 U 1999.556 Ø (Plejebo, henvendelse til stadslægen)

Forsvarer R for S, der var sigtet for adskillige drab, rettede henvendelse til stadslægen, der tidligere havde afgivet udtalelser i sagen, og anmodede denne om at besvare

to supplerende spørgsmål. Politiet modtog samtidig kopi af henvendelsen. Politiet påtalte henvendelsen over for R under henvisning til, at det er politiet, der tilrettelægger og foretager efterforskningen. Påtalen blev tiltrådt af byretten. Landsretten ophævede imidlertid påtalen, idet der ikke fandtes grundlag for at anse R's henvendelse for utilbørlig. Hverken RPL § 746 eller andre bestemmelser fandtes at udelukke, at en forsvarer selv retter henvendelse til en offentlig myndighed, forudsat at forsvareren ikke herved modarbejder sagens opklaring.²⁴⁾

Som eksempler på, at henvendelser til modpartens vidner er blevet påtalt, henvises til to Advokatnævnskendelser i civile sager omtalt ovenfor under pkt. 3.2.9 og 3.2.14.

5. Anklagemyndigheden undlader at foretage sig noget

Det skal jo ikke være en evig stillingskrig, hvor man bestandigt klager over hinanden, selv om man er modparter. I langt de fleste sager ender uenighed om ytringer eller påstået eller reelt uheldig fremgangsmåde uden yderligere påtale. Der er dog set et tilfælde, hvor den berørte politimand har valgt selv at videreføre sagen, endda i flere instanser.

5.1 Lf.Medd. 89/2005 V (Politimandens injuriesag)

Advokat A blev sagsøgt i en injuriesag af en politimand F med påstand om erstatning på kr. 25.000, fordi advokaten i et brev til politimesteren havde konstateret, at han og to andre forsvarere havde mødt F's navn i flere sager, hvor der havde været voldelige konfrontationer og påstand om vold mod tjenestemand og lignende. F havde ifg. advokaten en påfaldende evne til at komme i klammeri, og advokaten fandt det rimeligt at anstille en nærmere undersøgelse.

Byretten fandt udtalelserne straffri, og fandt ikke, at der var grundlag for at tage påstandene om mortifikation og godtgørelse til følge. Landsretten stadfæstede frifindelsen med tilføjelse om, at den pågældende skrivelse, der var led i A's hverv som beskikket forsvarer, angik forskellige forhold af straffeprocessuel karakter. Den gengav i det væsentlige de tiltaltes opfattelse og indeholdt forskellige opfordringer til politimesteren. Der var ikke fornødent grundlag for at anse de citerede udtryk for sigtelser, der var egnet til at nedsætte F i medborgernes agtelse. F blev pålagt sagsomkostningerne for begge retter.

I referatet, som det er gengivet i Lf.Medd. ovenfor, er gengivet en udtalelse af 28/10 2003 fra Advokatrådet, der ikke fandt udtalelserne i strid med god advokatskik. I byrettens dom forholder man sig - ud over straffelovens § 269 - også til EMRK art. 10.

-
- 1) Se Lf.Medd. 105/1996, den under pkt. 2.5 refererede sag.
  - 2) Se forfatterens artikel i Advokaten 15/1986, s. 235 ff og Lf.Medd. 105/1996 samt 15/1997.
  - 3) VL 2. afd. S-1142-94, 17/5 1994. Lasse Lund Madsen antager fejlagtigt i sin artikel "Interessekonflikter og indbyrdes identifikation mellem forsvarere fra samme kontor i straffesager" i Advokaten 2004.161 f, at retspraksis ikke skulle have taget direkte stilling til spørgsmålet, og argumenterer i øvrigt bl.a. ud fra en kendelse U 1996.827 V, der handler om bistandsadvokat ctr. forsvarer fra samme kontor, jfr. 3.1.9 i nærværende artikel.
  - 4) VL 8. afd. S-1012-96, 13/5 1996. Se noten til 3.1.1 ovenfor.
  - 5) Gengivet i den pgl. meddelelse 90/1996. I sin artikel "Interessekonflikter i straffesager - når ræven vogter gæs" af Kåre Pihlmann i Advokaten 2004.205 f, der er et svar på den ovennævnte artikel af Lasse Lund Madsen, omtaler Pihlmann nogle yderligere utrykte byretskendelser, senest fra 2004, der falder i tråd med de ovenfor angivne afgørelser om beskikkelse af to forsvarere fra samme kontor.
  - 6) Københavns Byrets 2. afd., sag nr. 10006/97, 16/5 1997.
  - 7) Højesteretsdommen er omtalt i artiklen "Højesteretsdom om interessekonflikter i kontorfællesskaber" af Lars Økjær Jørgensen under artikler fra 1998 på Advokatnævnets hjemmeside.
  - 8) J.nr. 02-0402-01-2144.
  - 9) J.nr. 41-208-95-19 (gengivet i Kendelser 4/1996, s. 2)
  - 10) J.nr. 41-211-95-29 (gengivet i Kendelser 4/1996, s. 9)
  - 11) J.nr. 41-205-95-37 (gengivet i Kendelser 4/1996, s. 3)
  - 12) J.nr. 41-201-96-18 (gengivet i Kendelser 11/1996, s. 104)
  - 13) J.nr. 41-210-96-16, udførligt gengivet i Lf.Medd. 91/1997. Selve straffesagen, der gav anledning til klagen, er gengivet i U 1996.1195 H.
  - 14) J.nr. 02-0409-98-0834, gengivet i Advokaten 2/1999, s. 2, og omtalt i Betina Johansen, "Advokaters sprogbrug - er der grænser?" under artikler fra 1999 på advokatnævnets hjemmeside.
  - 15) Lf.Medd. 54/2000 for en mere fuldstændig gengivelse af kendelsen. Nævnets jr.nr. 02-0411-99-3454, kortere gengivet i Advokaten 4/2000, s. 86.
  - 16) J.nr. 02-0401-98-1766 anført i Pia Birkegårds artikel "Advokatfejl og god advokatskik", der omhandler nævnspraksis år 2000 og kan findes på nævnets hjemmeside.
  - 17) J.nr. 02-0408-2000-0828 omtalt i Nævnets Årsberetning 2001, s. 24.
  - 18) Gengivet i nævnets oversigt over afgørelser på internettet under pkt. 5. Loyal optræden.
  - 19) J.nr. 02-0401-02-0095, gengivet i Advokaten 2/2003, s. 2.
  - 20) Advokaten 12/2004, s. 19.
  - 21) Se Henrik Bitsch, God advokatskik (2002) 183 f for yderligere afgørelser om salær og rejseudgifter.
  - 22) Gengivet i Advokaten 12/2004, s. 20. Intet j.nr.
  - 23) Advokatnævnet fra oversigt på hjemmeside på internettet, under pkt. 2.9. Straffesager for et mere fyldigt referat.
  - 24) Vedr. en tidligere sag om henvendelse til en revisor, se U 1982.800 HK og den efterfølgende debat omtalt i note 6 til den tidligere artikel i Lf.Medd. 105/1996, side 290. Problemstillingen er omtalt hos Mads Bryde Andersen, Advokatretten (2005), s. 654 f. Se også Thomas Rørdam i TfK 2004.639 og Merethe Stagetorn, "Forsvarerne bryder grænser" i Lov&Ret 1998/2, s. 22.